

مقدمه

برگ‌ها و سرشاخه‌های گل‌دار مریم‌گلی خواص درمانی متعددی دارند که مهمترین آن‌ها عبارت‌اند از: ضد عفونی کننده (در صورت استفاده خارجی)، ضد تشنج، کمک کننده به هضم غذا، کاهش دهنده قند خون و ضد نفخ است. همچنین برگ‌ها و سرشاخه‌های مریم‌گلی دارای اسانس، موسیلاژ، ترکیبی به نام سالوین، فلاونوئید، ساپونین و... هستند، اسانس این گیاه دارای ترکیباتی چون توین، سینئول، کامفور، پینن و... است و به رنگ زرد بسیار کم رنگ است.

مشخصات گیاهشناسی مریم‌گلی

مریم‌گلی با نام علمی (*Salvia officinalis*) از خانواده (*labiatea*)، گیاهی چندساله و پرشاخه به ارتفاع ۳۰-۶۰ سانتی‌متر است که دارای ظاهری پرپشت بوده و برگ‌ها به صورت متقابل به رنگ سبز روشن و ضخیم و همچنین دارای شبکه‌های از رگبرگ‌ها است. مریم‌گلی یک گیاه دارویی علفی و چندساله است که ارتفاع آن به ۴۰ تا ۸۰ سانتی‌متر می‌رسد. قسمت‌های مختلف این گیاه دارای کرک‌های خاکستری رنگ است و برگ‌های این گونه مریم‌گلی برخلاف گونه‌های دیگر بلند و نیزه‌ای شکل است. گل‌های این گیاه به رنگ آبی مایل به بنفش هستند. مریم‌گلی دارای دو نوع برگ در طول ساقه است که یکی بیضوی و دنداندار و دارای دم‌برگ دراز در قاعده ساقه و دیگری برگ‌های کوچک نوک تیز ولی عاری از دم‌برگ در قسمت‌های فوقانی ساقه است. گل‌ها به رنگ آبی مایل به بنفش و به ندرت سفید است که در فاصله ماه‌های خرداد و تیر می‌روید، همچنین گل‌های نوش فراوان و معطر که محبوب زنبور عسل است. میوه مریم‌گلی چهار فندقه و محصور در کاسه گل است. مریم‌گلی ریشه‌ای، مایل به قهوه‌ای راست بوده و ساقه‌های آن منشعب و چهار گوش پوشیده از کرک است.

شکل ۱- مشخصات گیاهشناسی مریم‌گلی

مریم‌گلی	نام فارسی
Common sage	نام انگلیسی
Salvia officinalis	نام علمی
labiatea	خانواده

شکل ۱- آشنایی با بوته، برگ، گل و بذر گیاه مریم‌گلی

کاشت

مریم‌گلی به دلیل اهمیت دارویی، در کشورمان کشت و کار می‌شود که برای رشد به گرما و هوای خشک مطلوب نیاز دارد و باید در زمین‌های اصلاح شده، نفوذپذیر، حاصلخیز و نسبتاً مرطوب کشت شود که بهترین رشد آن در خاک‌های رسی غنی و زهکش‌دار صورت می‌گیرد و اراضی رو به آفتاب را ترجیح می‌دهد.

مریم‌گلی گیاهی است مدیترانه‌ای که در طول رویش به گرما و هوای خشک نیاز دارد. مقاومت این گیاه به گرما زیاد است و بین ۵ تا ۷ سال عمر می‌کند. مریم‌گلی برای رویش به خاک خاصی نیاز نداشته و تقریباً در هر نوع خاکی به خوبی رشد می‌کند و رشد این گیاه در سال اول کند است و گلدهی آن تا اوایل تابستان (تیر-مرداد) همچنان ادامه می‌یابد هوای گرم و خاک‌هایی با بافت متوسط (خاک‌های شنی-رسی) که حاوی مقادیر مناسبی ترکیبات کلسیم باشند برای کشت گیاه مناسب است. مقاومت آن به گرما زیاد است. این گیاه در

زمستان در دمای پایین تر از ۱۵- درجه سانتی گراد دچار سرمازدگی شده و طی ۵-۶ روز خشک می شود. هوای گرم و خاکهایی با بافت متوسط که حاوی مقادیر مناسبی ترکیبات کلسیم باشند برای آن مناسب بوده و در افزایش مواد موثره نقش زیادی دارد. خاکهای شنی و فقیر از عناصر غذایی، مناطق سرد و رطوبت فراوان از عوامل محدودکننده رشد این گیاه هستند. این گیاه ۵-۷ سال عمر می کند و تا ۴ سال بازدهی اقتصادی دارد. بذرها در درجه حرارت ۱۵-۱۲ سانتی گراد شروع به رویش می کنند.

روش کشت مستقیم بارها را در اواخر آبان ماه در ردیفهایی با فاصله ۵۰ سانتی متر و با فاصله ۵۰ سانتی متر از هم کشت می کنند. کشت غیرمستقیم بذرها در اوایل بهار با استفاده از خزانه هوای آزاد صورت می گیرد. نشاهای حاصل را در اوایل پائیز به زمین اصلی منتقل می کنند که تکثیر این گیاه از طریق تقسیم بوته در گیاهان ۳ تا ۴ ساله در فصل پائیز انجام می شود.

شکل ۲- مزرعه مریم گلی

داشت

بهار سال دوم، یعنی اوایل اردیبهشت برای تسریع در رویش و افزایش عملکرد گیاه، ساقه گیاهان از فاصله ۸ تا ۱۰ سانتیمتری سطح زمین بریده می‌شوند. پس از آن گیاه به سرعت رشد می‌کند و شاخه‌های جدید با برگ‌های انبوه به وجود می‌آیند که سرشار از اسانس است. در طول رویش گیاه وجین علف‌های هرز ضروری است در مقیاس وسیع کشت، علاوه بر برداشت مکانیکی علف‌های هرز، مبارزه شیمیایی ضرورت دارد. آبیاری مرتب با دوره آبیاری ۱۵ الی ۱۷ روز منجر به افزایش عملکرد محصول می‌شود.

برداشت

چنانچه تکثیر توسط بذور انجام گیرد و بذرها به صورت مستقیم در فصل پائیز کاشته شده باشند یا نشاءها در فصل پائیز به زمین اصلی منتقل شده باشند، میتوان یک سال بعد محصول را برداشت کرد. در سال میتوان تا ۳ بار محصول برداشت کرد. اولین برداشت قبل از گلدهی و اوایل خرداد انجام می‌گیرد. پیکر رویشی گیاه را در سطوح کم کشت به وسیله داس و در مقیاس وسیع کشت با ماشین و از حد فاصل بین قسمت چوبی شده و قسمت سبز ساقه برداشت می‌کنند. دومین و سومین برداشت به ترتیب در تابستان (اوایل مرداد) و پائیز (مهر) انجام می‌گیرد.

در هنگام سومین برداشت گیاه باید توجه کرد که گیاهان از نواحی تحتانی و نزدیک به سطح زمین برداشت شوند در غیر این صورت گیاهان در زمستان دچار سرمازدگی شده و خشک می‌شود. برداشت سرشاخه‌ها توسط قیچی‌های مخصوص از ارتفاع ۱۵ سانتی‌متری از سطح خاک صورت می‌گیرد.

مریم گلی

PTMP/SK/R&D/A/ Common sage 01 /01072021

شکل ۳- برداشت دستی مریم گلی

منبع

کاملی، مریم؛ عمویی، علی محمد؛ گلمقانی، دنیا. (۱۳۹۴). بسته کارآفرینی تولید مریم گلی. تهران: اصرار علم

